

THEOLOGIA DOGMATICA GENERALIS

1. Haec pars Theologiae tres complectitur tractatus : 1um de *vera Religione*, 2um de *vera Christi Ecclesia*, 3um de *Locis theologicis*. In primo astruitur divina Christi missio ad novam religionem instituentem; in secundo haec nova religio ostenditur et explicatur, quatenus eadem est cum Ecclesia catholica Romana; in tertio exponuntur fontes ex quibus hauriri debeant singula religionis catholicae dogmata.

TRACTATUS DE VERA RELIGIONE

2. In duplici parte dicendum est : 1° de religione revelata in genere, 2° de divinitate religionis christianae. Sed antea nonnulla praemittenda sunt circa religionem et Antichristianismum in genere.

DISSERTATIO PRAEIVIA

DE PRAEMITTENDIS CIRCA RELIGIONEM ET ANTICHRISTIANISMUM
IN GENERE

Primum tradenda est germana religionis notio ac divisio; dein sufficiens Antichristianismi expositio, complectens tum praecipuas religiones positivas extra

christianam, tum incredulitatis hodiernae placita; tandem in memoriam revocanda sunt quaedam in disputationibus circa religionem revelatam praesupposita, et maxime ea quae spectant religionis in genere necessitatem, sive pro individuo, sive pro societate civili; unde quaeruntur sex.

QUAESTIO I^a

Quae sit germana religionis notio et divisio?

(Vide Mazella : *de Relig. Disp. 2, art. 1.*)

3. Resp. ad 1.

1° Religio *quoad nomen*.

Si spectetur vocis etymologia, juxta Lactantium, venit a *religando*, quia nos Deo ligat; juxta Ciceronem, a *relegendo*, quia facit nos in corde revolvere quae Dei sunt; juxta sanctum Augustinum, a *reli-gendo*, quia illa Deum nobis peccato aversum quasi nova electione recuperamus.

Si spectetur communis acceptio, significat vinculum quoddam morale Deo hominem conjungens. Nam ex relatione physica vi cujus homo, sicut quaelibet creatura, a Deo pendet, concipimus defluere moralem quamdam relationem, qua tenemur libere nostram erga illum subjectionem profiteri.

2° Religio *quoad rem*, sumitur vel *objective*, vel *subjective*.

Objective sumpta, est *summa veritatum et officiorum relationes morales Deum inter et homines determinantium*, seu *veritatum et officiorum, quibus cognoscendis et implendis, tota hominum vita, juxta sanctissimam Dei voluntatem, regitur*.

Dicitur 1° *summa veritatum et officiorum*. Quisquis enim videt relationes hominis ad Deum : 1° niti veritatibus per intellectum cognoscendis, et haec est religio *theoretica*; 2° absolvi officiis libere adimplendis, et haec est religio *practica*, quae cum parte theoretica unicam religionem integrat.

Dicitur 2° *quibus cognoscendis et implendis tota hominum vita regitur*, ita ut unusquisque in omnibus suis actibus deliberatis, sive erga Deum, sive erga caeteros homines, sive erga seipsum, recte se gerat.

Dicitur 3° *juxta sanctissimam Dei voluntatem*, ut intelligatur questionem ibi non esse de materiali operum rectitudine quae per artem intenditur, sed de morali quae divinae Sanctitati consonat. Haec rectitudo moralis reperitur tum in actibus quae sunt de praecepto, tum in iis quae sunt de consilio.

Subjective sumpta, seu prout est in homine, religio definitur : *Ea dispositio qua homo praedictas cum Deo relationes agnoscit, et officia ex eis profluentia libere implet*. Hinc discriminatur ab illa speciali religionis virtute, quae nos inducit ad supremam Dei excellentiam per actus honorificos directe testificandam. Religio enim, qualem hic intelligimus, omnes virtutes in se continet, quatenus a Deo, vel praecipiantur vel commendantur.

4. Resp. ad 2.

Multiplex est religionis divisio :

1^a divisio : *ratione modi quo cognoscitur*, religio est vel naturalis, vel positiva.

Religio naturalis *ratione modi* ea est quae per vires naturaliter intellectui humano insitas cognoscitur, sive mens doctorum magisterio adjuvetur, sive non.

Religio positiva, seu religio supernaturalis *ratione modi*, ea est quae proponitur via auctoritatis, cui per actum fidei homo firmiter acquiescit.

Inter varias religiones positivas, aliae nituntur traditione quadam perveteri, quae plerumque supponitur originaliter a mundo superiori procedere ; aliae primum aliquem praeconem determinatum sibi vindicant, qui aut Deus aut coelesti quadam auctoritate et infallibilitate praeditus asseritur ; aliae actualem et extraordinariam revelationem invocant suis sectatoribus immediate factam.

Religiones positivae, eo ipso quod via auctoritatis patefiant, multa tradere solent quae sola ratio vel nullo modo, vel aegre, vel diminute assequeretur. Unde non mirum si doctrinam contineant locupletiore, mysteriisque refertam, atque intelligentiae et cordis exigentiis luculentius accomodentur. (Vide de Broglie : *Hist. des religions*, ch. 1.). Ex quo exurgit alia religionis divisio.

5. 2^a divisio : *ratione objecti*, alia religio est naturalis, alia supernaturalis.

Religio naturalis *ratione objecti* est complexio veritatum et officiorum, quibus tota hominum vita regitur in ordine ad finem ultimum naturalem assequendum. Per finem naturalem intelligitur ille qui vires et exigentiam naturae non superat.

Religio *objective* naturalis complectitur : 1° dogmata sola ratione absolute cognoscibilia, 2° officia in essentiis rerum fundata, 3° praecepta positiva humana ad finem naturalem proxime condita, 4° quinimo, posito quod Deus homini, ad finem ultimum mere naturalem destinato, revelaret veritates captum ejus

superantes, et daret praecepta in essentiis rerum non fundata, haec veritates et haec praecepta ad religionem *objective* naturalem de facto pertinerent.

Unde patet religionem naturalem *ratione objecti*, esse posse *ratione modi* supernaturalem, eo quod Deus quascumque veritates religiosas, etiam sola ratione cognoscibiles, revelare potest.

Religio supernaturalis *ratione objecti* est complexio veritatum et officiorum, quibus tota hominum vita dirigitur in ordine ad finem ultimum supernaturalem assequendum, id est, finem qui naturae creatae vires et exigentias superat.

Complectitur religio *objective* supernaturalis : 1° veritates religiosas captum naturalem humani intellectus superantes, inter quas eminent Deus ut est finis ultimus supernaturalis ; 2° officia homini positive imposita, tanquam media de se ad finem supernaturalem conducentia ; 3° omnes veritates ordinis naturalis a Deo revelatas, in quantum supernaturaliter fide divina credi debent ; 4° item omnia officia ordinis naturalis, sed in quantum eorum observatio ad finem supernaturalem obtinendum requiritur, aut utilis esse potest, puta : si ex motivo supernaturali fiat.

Unde patet religionem supernaturalem *ratione objecti*, talem necessario esse *ratione modi*.

Patet etiam quo sensu verum aut falsum sit dari, in praesenti statu, religionem mere naturalem. Certe non datur religio conducens hominem ad finem ultimum mere naturalem, cum, de facto, omnis homo ad Deum supernaturaliter possidendum creatus sit, et hunc finem, sub damnationis poena, prosequi teneatur. Datur tamen complexio veritatum religiosarum

sola ratione cognoscibilem, et quibus actu mere naturali assentiri licitum est ; datur etiam complexio officiorum quae de se ad finem mere naturalem conducunt, et per actus mere naturales sufficienter implentur.

6. 3^a divisio religionis est in *veram* et *falsam*. Prior ea est in qua omnino verificatur definitio religionis superius tradita, id est, quae non tantum nihil habet falsi aut mali, sed ea omnia continet quibus homo ad finem suum legitimum dirigitur. Posterior ea est quae aliquid habet falsi aut mali, vel cui aliquid deest eorum quibus ad finem ultimum legitimum dirigimur. Unde religio naturalis non est proprie vera, quia, in statu praesenti, nos non conducit ad finem verum ultimum qui est supernaturalis.

7. Vera autem religio, cujus demonstrationem aggredimur, secundum diversas epochas et status, dividitur in *primaevam* seu *patriarchalem*, quae data fuit protoparentibus ; in *Mosaicam* seu *Judaicam*, quae data fuit Judaeis a Deo per Moysem ; et *Christianam*, quam Christus mundo attulit, et quae duabus prioribus subrogata est.

Est illa religio, ut videbimus, supernaturalis tum ratione modi, tum ratione objecti.

QUAESTIO II^a

Quae sint praecipuae religiones positivae extra christianam ?

8. Vox *Antichristianismus* designat generaliter omnia systemata quae divinam Christi missionem rejiciunt. Inter Antichristianos, nonnulli omnem reli-

giopem positivam impugnant, et vocantur potius *increduli*; multi autem agnoscunt religionem aliquam non ex solis humanae rationis investigationibus haus- tam, sed positive traditam, et hi potius vocantur *infideles*; tales sunt Judaei Christi temporibus poste- riores, Mahumetani et caeteri gentiles.

In hoc Judaismus et Mahumetismus conveniunt et a gentilismo discriminantur, quod profiteantur mono- theismum. Monotheismus autem proprie consistit in admittendo Deum esse unum, a mundo penitus dis- tinctum, omnium aliorum entium creatorem, et solum supremo latrae cultu adorandum. Gentiles, e contrario, creationem e nihilo ignorantes, asserunt vel Deum ab universitate rerum non distingui, vel plures esse deos, vel, posito dari aliquod numen supremum, ipsi soli adorationis cultum non esse tribuendum.

Gentilismi expositio et confutatio ad Theodiceam pertinent. Attamen, postquam pauca dixerimus de Judaismo et Mahumetismo, abs re non erit paululum loqui de duabus gentilium sectis, quae caeteris et adhaerentium numero et antiquitate hodie praestant, nempe: Brahmanismo et Buddhismo.

§ 1. — De Judaismo hodierno.

(Vide Vincent : *de vera Relig. appendix 2^a .*)

9. I. *In quo Judaei cum Christianis consentiunt ?*

Consentiunt in admittendo : 1° divinam inspirationem Pentateuchi, aliorumque veteris Testamenti librorum, qui in canone Esdrae continentur; 2° dogmata in prae- fatis libris aperte tradita; 3° decem praecepta Deca- logi.

II. *In quo a Christianis dissentiunt ?*

1° Negant Jesum Christum esse Messiam a patriar- chis et prophetis praenuntiatum; addentes adhuc vigere legem Mosaicam, cujus praescriptiones varias judiciales et rituales, quantum praesens eorum status patitur, observandas curant : circumcisionem, sab- bata, festa, jejunia, conventus in synagoga, etc.

2° Legem mosaicam falsis suis traditionibus et in- terpretationibus deturpant, ita ut omnia sibi licita esse arbitrentur erga gentiles, seu non Judaeos.

III. *In quo dissentiunt inter se ?*

1° Circa Messiam futurum. — Plerique sibi fingunt Messiam, futurum esse regem temporalem opibus et universali potestate praecellentem. — Nonnulli du- plicem Messiam excogitaverunt : unum, qualem des- cribunt Christiani ex oraculis prophetarum, virum dolorum, quem dicunt ex patriarcha Joseph Ra- chelis filio oriturum; alium, Davidis filium, cui subji- cientur omnes nationes. — Quidam, cum Christianis consentientes circa characteres Messiae, concedunt eum jam advenisse, sed propter peccata gentis suae mansisse ignotum. — Plures demum, omni jam spe destituti, iis anathema dicunt qui adventus Messiae tempus definiere audent.

2^a Circa legem ipsam mosaicam. — Judaei in duas sectas dividuntur : *Rabbinistarum*, et *Karaitarum* seu *Karaeorum*.

Rabbinistae, praeter legem a Moyse scriptam, admittunt aliam ab eodem Moyse, ex divino colloquio, in monte Sina acceptam, constanterque traditam, ve- luti divinam legis scriptae interpretationem.

Fuit tamen scripta tempore Adriani imperatoris

primum, et dein, ducentis post annis, de novo edita. Haec scripta interpretatio dicitur *Mischna*, cui adjicitur commentarius *Gemara* nuncupatus, et utriusque complexus vocatur *Talmud*. Primum sub Adriano incoeptum appellatum est Jerosolymitanum, quia Jerosolymis est confectum; et secundum, quia Babylonis confectum, appellatum est Babylonicum, quod priori claritate et auctoritate praestat, et apud Rabinistas praevaluit.

Karaitae textui sacro nihil superaddi patiuntur; sed, alio excessu, Scripturas privata sua interpretatione explicare contendunt. Paucos hujusmodi reperire est, qui apud Syriam, Persidem, Egyptum, Poloniam et Russiam dispersi degunt.

§ 2. — De Mahumetismo.

(Vide Vincent: *de vera Relig.* append. 3.—Brugère: *de vera Relig.*, app. 15. — Carolum Lenormant: *Cours d'hist.* Lect. 13 et seq. — Doellinger: *Origines du Christianisme*, t. II, cap. XVI et seq.).

10. 1. *Compendium historicum.*

Mahumetismus auctorem habuit Mahumetem (Arabice: Mohammed) natum Meccae (la Mecque) in Arabia, anno 570. Finxit se cum archangelo Gabriele habere colloquia, novamque edidit doctrinam, quam in variis sermonibus praetensi prophetae dispersam, collegit et in unum volumen evulgavit Aboubeker Mahumetis successor; qui liber vocatus est *al Coran*, id est, *lectio*, et habetur velut authenticus mahumetanae religionis codex.

Fides in hanc doctrinam dicitur a Mahumete *Islam*,

seu plena Deo subjectio; inde Mahumetismus nuncupatur etiam *Islamismus*. Cum autem ex voce Mislam Persae fecerint *Muslim*, et in numero plurali *Muslimin*, sectatores Islam appellati sunt *Musulmani*, gallice *Musulmans*.

Duae sunt Mahumetanorum sectae: una *Schiitarum*, qui ducem habent *Ali*, Mahumetis consobrinum ac generum, et solius Alcorani litterae inhaerent; alia *Sunnitarum*, qui *Sunnam* seu traditionem oralem cum Alcorano admittunt, necnon theologicas explicationes trium kaliforum Mahumetis successorum, nempe: Aboubeker, Osmani et Othmani.

Schiitae contendunt post Mahumetem futuros esse alios prophetas, a quibus tradendae sunt religiones magis ac magis perfectae, et quorum ultimus erit *Mahdi* ex Mahumete et Ali descendens. Plures jam sibi nomem et munus *Mahdi* usurparunt.

Sunnitae dicunt Mahumetem esse ultimum religionis prophetam, ejusque proinde doctrinam esse definitivam; sed addunt, in fine mundi, postquam Jesus occiderit Antichristum, venturum esse *Mahdi* ex familia Mahumetis, quo tempore omnes homines morientur et judicabuntur.

Mahumetismus in magnam Asiae, Africae, ipsiusque Europae partem vi armorum propagatus est, et hodie viget in multis regionibus. Circa numerum ejus sectatorum auctores non concordant. Non videtur esse minor octogintis millibus millium; quidam tamen assignant centum et viginti millia millium, alii millia millium centum et sexaginta, alii demum centum et septuaginta duo.

II. *Expositio doctrinalis.*

Docet Mahumetes : 1° Deum esse unum et creatorem ; sed rejicit Trinitatem personarum, et asserit animam humanam esse particulam essentiae divinae.

2° Veros Dei prophetas fuisse Noe, Abraham, Moysen et Jesum Christum ; sed Mahumetem esse Paraclitum a Christo promissum, et prophetarum maximum.

3° Omnia ineluctabili subjici fato ; atque in die judicii, post resurrectionem generalem, omnes fideles, seu Mahumetanos, esse salvandos, et, si opus sit, ex inferno educendos ; quibus promittitur paradus voluptatibus sensualibus cujuscumque generis refertus ; infideles autem, inter quos annumerantur Judaei et Christiani, in infernum aeternaliter esse remansuros.

4° Omnes infideles gladio esse persequendos, donec, vel Islam suscipiant, vel tributo adigantur, si sint Judaei aut Christiani, vel, si sint pagani, trucidentur.

5° Permittenda esse vindictam privatam, talionis poenam, juramentorum solutionem, rapinas, polygamiam, concubinatum, divortium, aliaque omnino obscena.

6° Cultum Deo offerendum consistere in deprecatione, cui adjunguntur eleemosyna, jejunium toto tempore mensis Rhamadan, piae peregrinationes maxime ad Meccam, saltem semel in vita, multaeque aliae observantiae exteriores fere innumerae, inter quas praecipue recensentur : circumcisio, abstinencia tum a vino, tum a carne suilla aut suffocata, plurimae ablutiones, etc. Nonnulli, inter Mahumetanos, vitam caelibem, pauperem et austeram apparenter ducentes, nominantur *Dervis*, seu *Dervich*, et nostris monachis

assimilantur ; sed tamen suae professioni pro libitu renuntiant.

§ 3. — De Brahmanismo.

(Vide de Broglie : *Hist. des relig.*, ch. v et ix.)

11. Brahmanismus, qui in India potissimum viget, triplex est : vetus, recens et recentissimus.

I. DE BRAHMANISMO VETERI.

1. *Ejus origo et fontes.* Nullus nominatur hujus religionis parens. Primus ejusdem fons continetur in libris sacris dictis *Veda*, qui constant variis hymnis et commentariis. Eruditorum judicio, hi hymni non sunt omnes ejusdem epochae, nec seculo xv° ante Christum antiquiores. Commentaria vero longe posterioris aevi videntur esse.

Secundus veteris Brahmanismi fons continetur in systemate philosophico quod *Vedanta* nuncupatur, et cujus germen etiam apud recentiores Vedae hymnos reperire est.

2. *Brahmanismi veteris doctrina.* In vetustioribus hymnis librorum Vedae invenitur quidam polytheismus, necnon dogma vitae futurae, in qua boni remunerantur et mali puniuntur, exclusa metempsychosi. At, praevalente systemate philosophico Vedanta, mox inductus est quidam pantheismus idealis, cum doctrina transmigrationis animarum. Ens quippe supremum vocant Brahma, quod solum existit, dum alia entia non sunt nisi illusiones et phaenomenorum naturae collectio, imo et quasi cogitatio Brahmae, quo dormiente, totus orbis evanescit, quo vigilante, totus renascitur.

Animae autem post mortem in alia corpora trans-eunt, et in eisdem pro suis delictis plectuntur, ut iterum novas subeant transmigrations successivas. At talis existentiae mobilitas est malum, a quo unusquisque semetipsum expedire constanti studio conari debet, et hanc redemptionem scientia et virtute obtinebit, quando, scilicet, omnibus concupiscentiae affectibus superatis, tandem in Brahma absorptus fuerit.

Notare juvat insuper, maximas semper fuisse apud Indos sacerdotum seu Brahmanorum praerogativas, ac eosdem, deorum instar habitos, duram exercuisse in caeteros tyrannidem.

II. DE BRAHMANISMO RECENTI.

12. 1. *Origo.*— Tempore quo a Buddhismo nascente (de quo infra) Brahmanismus impugnatus est, notabilem subiit transformationem, ortusque est neo-Brahmanismus in regione Indo-Sinensi plurimum praevalens.

2. *Doctrina.*— Apud vulgus viget paganismus, seu plurium deorum per idola repraesentatorum adoratio. Inter hos deos, eminent Vischnou et Siva; Vischnou conservator, Siva destructor et reproductor. Vischnou, ens supremum et absolutum, sub diversis formis incarnatur, quoties periclitatur religio, ac potissimum in duobus heroibus Rama et Khrisna, saepius tamen in Khrisna, qui est verus Deus incarnatus. (Circa varias Vischnou incarnationes vide: *Science catholique*, Juillet 1891.) Siva non incarnatur, sed sub variis speciebus se visibilem praebet.

Hisce diis subsunt et alii innumeri, quorum cultus ritibus absurdis, obscenis et crudelibus deturpatur.

Apud excultiores viros perseverat doctrina de Dei unitate. Hi tenent Brahma Vischnou et Siva esse unicum ens supremum, et constituere quamdam trinitatem, quae aliqualem habet cum Trinitate christiana analogiam. Brahmani autem cultui idolorum non participant tanquam sacerdotes, sed veterem servant, quamvis et ipsi cum plebe idola venerentur.

3. *Status praesens.*— Neo-Brahmanismus hodie in sectas innumeras divisus est, ad invicem valde infensas, nec inter se communicantes, nisi in magnis quibusdam peregrinationibus. Nuper vigeant apud eas incredibiles superstitiones, atrocesque usus, quorum nonnulli vix ab Anglis aboleri potuerunt, uti, v. g. sacrificia humana deae Kali, Sivae uxori, oblata, necnon suicidium feminarum post conjugum suorum mortem.

III. DE BRAHMANISMO RECENTISSIMO

13. Ineunte seculo XIX°, fundatus est ab Rab-Mohum-Roy Brahmanismus quidam deista, sub nomine Brahma-Somaj, qui jam plura germina protulit. Unum ex illis vocatur *nova dispensatio*, et auctorem habet Chunder-Sen Brahmanum, qui se uti prophetam exhibens, ad varios terrae populos proclamationes misit.

Principia Brahmanismi recentissimi sunt: Dei unitas, altera vita, sine animarum transmigratioe, exclusio idololtriae, omnium religionum positivarum aequalitas, quae judicantur et corriguntur ab unoquoque, juxta revelationem interiorem singulis factam. Sectatores hujus religionis dicuntur *Brahmoistae*. Attamen apud eos reviviscunt jam veteris

cultus brahmanici caeremoniae, ac praevaluit cultus numinis alicujus sub nomine *Matris universalis*.

§ 4. — De Buddhismo.

(Vide de Broglie : *Hist. des relig.* ch. vi. — Brugère : *de Relig.*, append. xv, § 3.)

14. Juxta plures eruditos, sexto circiter ante Christum seculo, systema illud excogitatum est a quodam Sakia-Mouni, qui cognominatus est Bouddha (*l'Éveillé*). Illius gesta primum sola traditione orali nota, nonnisi duobus vel tribus, eo defuncto, seculis conscripta sunt, in quibusdam conciliis Buddhicis tunc celebratis.

Sakia-Mouni, annos natus viginti septem, domum paternam deseruit, ut vitam asceticam sub Brahmanorum magisterio duceret; sed his non contentus recessit, et postquam aliquod tempus transegisset in meditationis ac mortificationis exercitio, existimans se ad sapientiae fastigium pervenisse, novam evulgavit doctrinam, ac post quadraginta annorum praedicationem, octogesimo suae aetatis anno tandem mortuus est.

Multos asseclas lucratus est, eo quod odiosam Brahmanorum tyrannidem impugnaverit, et doctrinam suam quibusdam monachis ex omni virorum classe desumptis commiserit, qui plebem antea despectam edocerent. Ejus religio Indiam primum invasit, ex qua tamen a reviviscente Brahmanismo pulsa est; dein vero pervulgata fuit apud Tartaros, Sinenses, Japonenses, Thibetanos, et incolas regionum Indo-Sinensium; habetque plus quam trecenta millia

millium sectatorum; imo, juxta quosdam, quadringinta, aut quinginta millia millium.

Hanc, parum cognitam usque ad annum 1828, celebrem fecerunt libri sacri Buddhistarum tunc ab eruditis reperti.

Duplex distingui debet Buddhismus, unus philosophicus, alius vulgaris. Prior viget apud proceres et doctos, posterior apud plebem et indoctos.

I. BUDDHISMUS PHILOSOPHICUS!

15. 1° *Circa Deum*, nihil prorsus docet; nam Sakia-Mouni nullam de Dei existentia movet quaestionem. Non potuit igitur se a Deo missum credere, aut aliquid ab eo accepisse; sed mirabilis qua gaudet sapientia habetur tanquam proprii laboris fructus, necnon meritorum in praecedentibus existentis acquiritorum effectus naturalis.

2° *Circa destinationem animarum*, Sakia-Mouni profitetur metempsychosim. Omnes post mortem, lege quadam necessaria, renascuntur ad culpas suas expiandas; sed unusquisque semetipsum ab hac lege liberare potest, et eo magis hujusmodi liberationem debet exoptare, quod omnis existentia, quia mutabilis est et transitoria, dicenda sit mala. Ab hac semel redempti ingrediuntur statum quemdam extinctionis, qui vocatur *Nirvana*, et cujus natura non satis explicatur. Est enim vel annihilatio, vel potius quies quaedam beatifica omnis amoris, vitae et operationis expers, nos a quocumque cum caeteris entibus commercio excludens.

3° *Circa morum disciplinam*. Ut ad *Nirvana* quis perveniat, perfectam sui abnegationem acquirat necessé est, omnes concupiscentiae motus extermin-

nando. Ad quem finem multae proponuntur observantiae, iis quae apud Christianos vigent aliquatenus similes; v. g.: confessio culparum, directio conscientiae, meditatio vanitatum mundi, etc...

Monachus Buddhista, quem *Bickus* vocant, rigidioribus observantiis subjacet, perfectamque castitatem, rigorosam paupertatem, necnon asperam mortificationem, absque tamem votorum vinculo, custodit.

Simplices autem fideles, *Upasakas* nominati, irreprehensibiliter, quamvis minus rigore, vivendo, possunt etiam *Nirvana*, sed tardius, attingere. Porro unum e praecipuis operibus *Upasakae* est tribuere eleemosynas monachis.

Praeter abnegationem sui, amor erga homines praescribitur, et unusquisque satagere debet, ut verbis et exemplis caeteros adducat ad assumenda media sese ab existentia liberandi, et ad *Nirvana* perveniendi. Hinc Buddhismus de se tendit ut ubique terrarum propagetur, omnesque populos in unam fidem colligat. Cui propagationi allaborant plurimum monachi Buddhistaе libros sacros legendo et explanando.

II. BUDDHISMUS VULGARIS

16. 1° Atheismus qui Buddhismum philosophicum inficit, mox in polytheismum versus est. Etenim Buddha Sakia-Mouni, licet in *Nirvana* sepultus, cultum tamen venerationis et amoris a suis sectatoribus accipit. Insuper, cum eo multi alii coluntur Buddhae, sive anteriores, sive posteriores. Identidem enim, inaequalibus ac longissimis licet intervallis, sibi Buddhae succedunt, et hi omnes jam tanquam veri dii passim a plebe adorantur.

2° Adorantur etiam cum Buddhis alia multa entia superiora. Quinimo, ob populorum erga Buddhorum reliquias et imagines devotionem, eorum religio versa est in idololatriam crassam et magicis refertam superstitionibus.

3° Fides in *Nirvana* paulatim debilitata est, ita ut Buddhistaе jam paucis viris, subtilissimae perfectionis amatoribus, hunc quasi annihilationis statum relinquunt, sibi que finxerint coelos superpositos, in quibus per multa secula sperant se victuros inter delicias sive spirituales, sive etiam sensuales.

QUAESTIO III^a

Quaenam dari possit summaria hodiernae Incredulitatis expositio?

(Vide dom Benoît : *des Erreurs modernes*, t. 1. — Jungmann : *de Vera Relig.* pars I, c. 1, a. 1. — Brugère : *de Vera Relig.*, pars 2. *Notiones praeviae*.)

17. De modernorum incredulorum antichristianismo, utpote aetatis nostrae morbo magis exitiali, accuratius disserendum venit.

I. INCREDULITATIS HODIERNAE FUNDAMENTALE PRINCIPIUM.

Increduli nominantur ii qui, in negotio religionis, nihil volunt admittere nisi illud quod naturalis ratio, exclusa omni etiam supra-humana auctoritate, ex se intelligit atque demonstrat. Et ideo increduli omnem religionem *rationi modi* supernaturalem, seu positivam, respuunt, etiamsi constaret tantummodo veritatibus captum intellectus humani non superantibus.